

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMŲ PROJEKTŲ PAKARTOTINIO TEIKIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2023 m. birželio 15 d. rezoliucija Nr. S-1675, pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. birželio 12 d. nutarimo Nr. 230 „Dėl Dokumentų išdavimo Lietuvos Respublikos gyventojams apie jų išvežimą priverstiniais darbams, buvimą getuose bei kitose laisvės atėmimo vietose antrojo pasaulinio karo metais tvarkos“ pripažinimo netekusiu galios projektą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. rugpjūčio 12 d. nutarimo Nr. 327 „Dėl materialinės žalos atlyginimo asmenims, Antrojo pasaulinio karo ir okupacijų metais išvežtiems priverstiniais darbams, buvusiems getuose, įkalinimo įstaigose ir kitose laisvės atėmimo vietose“ pakeitimo projektą (toliau – Nutarimų projektai).

Nutarimų projektai buvo apsvarstyti ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) 2023 m. liepos 18 d. pasitarime (10 klausimas), kuriame Nutarimų projektams pritarta, tačiau buvo išimti iš Vyriausybės 2023 m. liepos 26 d. posėdžio darbotvarkės ir grąžinti rengėjams tobulinti (Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės 2023 m. liepos 25 d. išvada Nr. 1873, TAIS Nr. 23-10308(3) ir 23-10754(2)).

Vyriausybės nutarimo Nr. 327 pakeitimo projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2023 m. liepos 25 d. išvadoje Nr. NV-1865 (toliau – Teisės grupės išvada) pateiktas pastabas bei papildomai suderintas su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija bei Valstybine mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos. Dėl Vyriausybės nutarimo Nr. 230 pripažinimo netekusiu galios projekto Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų neturėjo.

Dėl Vyriausybės nutarimo Nr. 327 aktualumo (Teisės grupės išvados 5 pastaba) teikiame šią informaciją, parengtą pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos pateiktus duomenis:

2018 m. dėl kompensacijos kreipėsi 2 asmenys, išmokėta suma per metus buvo 1513,69 Eur, iš viso buvo skirta 1900,00 Eur biudžeto lėšų metams.

2019 m. dėl kompensacijos kreipėsi 4 asmenys, išmokėta suma per metus buvo 2050,87 Eur, iš viso buvo skirta 2800,00 Eur biudžeto lėšų metams.

2020 m. dėl kompensacijos kreipėsi 2 asmenys, išmokėta suma per metus buvo 541,69 Eur, iš viso buvo skirta 1300,00 Eur biudžeto lėšų metams.

2021 m. dėl kompensacijos kreipėsi 2 asmenys, išmokėta suma per metus buvo 820,53 Eur, iš viso buvo skirta 2040,00 Eur biudžeto lėšų metams.

2022 m. dėl kompensacijos kreipėsi 2 asmenys, išmokėta suma per metus buvo 1431,20 Eur, iš viso buvo skirta 1450,00 Eur biudžeto lėšų metams.

Iš viso per nurodytą laikotarpį dėl kompensacijos kreipėsi 12 asmenų, išmokėta bendra suma 6357,98 Eur, iš viso buvo skirta 9490,00 Eur biudžeto lėšų. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomone (gauta darbo tvarka, el. paštu), keisti kompensacijos dydį netikslinga, nes:

a) vidutinis amžius asmenų, kurie Antrojo pasaulinio karo metais buvo išvežti priverstiniam darbui (taip pat ten gimę ar kartu su jais buvę nepilnamečiai šeimos nariai) arba buvo getuose, koncentracijos ar kitokio tipo prievartinėse stovyklose, yra 85 metai. Atsižvelgiant į tai, kad kompensacijos pradėtos mokėti 1991 metais, taip pat atsižvelgiant į vidutinį asmenų amžių ir per 5 paskutinius metus išmokėtų kompensacijų skaičių, manytina, kad iš esmės didžioji dauguma asmenų, turinčių teisę į kompensaciją, ją jau pasinaudojo. Padidinti kompensaciją būtų neteisinga asmenų, kurie jau ją gavo, atžvilgiu;

b) vertinant sistemiškai, kitų vienkartinį kompensacijų nukentėjusiems asmenims (pvz., asmenims, kurie nukentėjo (prarado sveikatą) likviduodami Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius) dydžiai nesikeitė nuo 1998 metų; asmenims, kurie buvo sužaloti ar vėliau jiems buvo nustatytas darbingumo lygis dėl ligų, susijusių su būtinaja karine tarnyba sovietinėje armijoje – nuo 2002 metų;

c) kompensacija nėra vienintelė priemonė, kuria Lietuvos valstybė pagal galimybes atlygina žalą asmenims, dirbusiems priverstiniai darbus, kalėjusiems getuose, įkalinimo įstaigose ir kitose laisvės atėmimo vietose – šiems asmenims yra skiriamos ir mokamos nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos.

Dėl Vyriausybės nutarimo Nr. 327 teisinio pagrindo (Teisės grupės išvados 5 pastaba) teikiame šią nuomonę:

Vyriausybės nutarime Nr. 327 reguliuojami teisiniai santykiai turi socialinės paramos požymių. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į šią Konstitucinio Teismo doktriną: atskiros socialinės paramos rūšys, asmenys, kuriems skiriama socialinė parama, socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo pagrindai, sąlygos, dydžiai pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją gali būti nustatyti tik įstatymu (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 5 d., 2014 m. balandžio 14 d. nutarimai). Poįstatyminis socialinės apsaugos, socialinės paramos santykių teisinis reguliavimas gali apimti atitinkamų procedūrų nustatymą, taip pat tokį įstatymais grindžiamą teisinį reguliavimą, kai poreikį įstatymu nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose objektyviai lemia būtinumas teisėkūroje remtis tam tikros srities specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d., 2010 m. gruodžio 14 d., 2012 m. spalio 31 d., 2014 m. vasario 14 d. nutarimai). Poįstatyminiu teisiniu reguliavimu negalima nustatyti asmens teisės į socialinę paramą atsiradimo sąlygų, taip pat riboti šios teisės apimtį (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2010 m. gruodžio 14 d., 2014 m. vasario 14 d. nutarimai). **Pritariame Teisingumo ministerijos nuomonei, kad, vertinant įstatymo projekto rengimo poreikį ir tikslingumą, turi būti atsižvelgta į teisėkūros ekonomiškumo principą bei įvertinta, kokiam asmenų skaičiui įstatymas būtų aktualus. Todėl, atsižvelgdami į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos pateiktus ir šiame teikime nurodytus duomenis apie kompensacijų gavėjų skaičių, manome, kad rengti**

įstatymo projektą netikslinga, nes tokio projekto rengimas neatitiktų teisėkūros ekonomiškumo principo (įstatymas būtų taikomas vidutiniškai dviem asmenims per metus).

Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos pateikto klausimo (dėl kompensacijų mokėjimo priverstiniuose darbuose, getuose, įkalinimo įstaigose ir kitose laisvės atėmimo vietose gimusiems asmenims) paaiškiname, kad teisė gauti Vyriausybės nutarime Nr. 327 numatytas kompensacijas priklauso išimtinai asmenims, kuriems pagal Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo įstatymą (toliau – Įstatymas) yra atkurtos visos pilietinės jų teisės (arba jų įpėdiniams). Todėl kompensacijos turi būti mokamos priverstiniuose darbuose, getuose, įkalinimo įstaigose ir kitose laisvės atėmimo vietose gimusiems asmenims, jeigu šie asmenys yra nurodyti Įstatymo 3 straipsnio 1 ir 5 dalyse nustatytuose dokumentuose apie tremtį.

Nutarimų projektus parengė Vidaus reikalų ministerijos Administravimo departamento (direktorius Vytautas Markauskas, tel. (8 5) 271 7157, el. p. vytautas.markauskas@vrm.lt) Teisės taikymo skyriaus (vedėja Augustė Jucienė, tel. (8 5) 271 8941, el. p. auguste.juciene@vrm.lt) patarėjas Kristijonas Gudalevičius (tel. (8 5) 271 8980, el. p. kristijonas.gudalevicius@vrm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Vyriausybės nutarimo Nr. 327 pakeitimo projektas ir jo lyginamasis variantas, 4 lapai.
2. Vyriausybės nutarimo Nr. 230 pakeitimo projektas, 1 lapas.
3. Suinteresuotų institucijų išvados, 6 lapai.

Vidaus reikalų ministrė

Agnė Bilotaitė